

Kristýna Šťastná - Návrat klasicismu? O Proustově pojetí lásky Oponentský posudek bakalářské práce

Kristýna Šťastná se ve své bakalářské práci (FFUK, Praha, 41 stran textu) věnuje „podrobně“ analýze postavy Swanna a Odetty v Proustově *Hledání ztraceného času* v rámci „skeptického“ případně „pesimistického“ přístupu k lásce ve francouzské literatuře, obzvláště klasické. Téma, jak patrně, je značně široké. Pojmy „skeptický“, „pesimistický“ a „klasický“ (případně „klasicistní“) jsou přitom položeny jako premisy. Oba naposledy uvedené termíny jsou patrně používány jako ekvivalentní. Dále autorka používá výrazu „moralistický“, nejspíše ve významu „moralistní“. Práce zároveň vychází ze sekundární literatury anglické a francouzské (nikoli české), přičemž anglické prameny převažují, včetně francouzských literárních historiků (Jean-Yves Tadié), které autorka konzultovala v anglickém překladu a odtud tedy dospívá oklikou přes češtinu ke zdroji, který je ovšem francouzský. Pokud jde o primární bibliografii, cituje autorka práce důsledně z českého překladu *Hledání ztraceného času*, u něhož se upřesňuje, že byl vydán v nakladatelství „Rybka Publishers, 2012“, bez uvedení překladatele, jímž je ovšem u prvních dvou dílů Prokop Voskovec. Budiž řečeno, že by bylo zvláště u spisovatele Proustova typu vhodnější vycházet z francouzského originálu, y to zejména s ohledem na stylistickou analýzu.

Autorka řadí Prousta do literatury „raného modernismu“: tento pojem existuje, jakkoli je relativní, neboť se posouvá v čase. Kristýna Šťastná se nejspíše inspiruje z anglické periodizace, jež je ovšem s ohledem na francouzská specifika poněkud vnější, nehledě k rozsahu francouzské sekundární literatury“, jež je z pochopitelných důvodů nesrovnatelně bohatší. V následujícím oddíle, nazvaném „Touha zachytit pravdu“, se autorka obrací ke klasicismu, který „uznává morální funkce literatury“ (s.9), neboť údajně věří, že „prostřednictvím příběhu je možné vyvolat pohnutku k morálním počínům“. Není zcela jasné, co znamená formulace „pohnutka k morálním počínům“. Autorka má nejspíše na mysli blíže neurčenou morální pravdu.

V druhém oddíle („Swannova láska“, s. 11 násl., rozvíjí Kristýna Šťastná jednotlivé fáze od počáteční zamilovanosti (s.11) přes „propuknutý cit“ (*sic!*), nárůst „majetnickosti“ (*sic!*), atd., „fáze nemoci“ (s.18 násl.): žárlivost, obsese, bezmoc apod., „procitnutí“ (vystřízlivění apod.), včetně aspektů patrně pozitivních, které autorka označuje jako „přínosy citu“ (s.27).

Závěrem (s.31 násl.) autorka dovozuje, že „ztráta vlastní fyzické substance je kompenzována poznáním sebe sama“ (s.32) atd. Tyto závěry jsou ovšem poněkud obecné, nelze je vztáhnout pouze ke klasicistní tradici, neboť doprovázejí celý vývoj evropské civilizace, nemluvě o jejich souvislostech ještě mnohem širších a hlubších. Uvádím namátkou tradici antickou, zejména platónskou, a renesanční (Ficino) atd. apod. Jde tedy, jak autorka sama uznává v samém závěru (s.37), o „všeobecně platné zákony“ (s.37) (...) a „v tomto ohledu Marcel Proust může být považován za pokračovatele francouzské moralistické tradice“ (s.37). To je nesporné, byť s tou výhradou, že samozřejmě zdaleka nejen této tradice.

Po stylistické stránce nejsou formulace a výrazivo vždy zcela přesné. Uvádím několik příkladů:

s.9 „bezmocnost *před* etc.“ (m. proti)

- s.9 „Proustova vize by se dala označit až za kosmickou“ (neobratné)
- s.10 „překonání reality“
- s.11 „užíval si přítomnosti žen“
- s.12 „zamilovávání se“
- s.13 „zamilovanost“ (...) „splynuly“
- s.13 „zakusit pocitů“
- s.14 „umístit obraz do světa idejí, kde nasákl ušlechtilostí“ etc.
- s.15 „zakoušet“ (...) „pocitů“
- s.16 „očekávání (...) zničily“
- s.24 „rozčarovanosť“ (sic!) nad etc.“ (m. z + gen.)
- s.25 „do jejich vztahu se *dostal* zvyk“
- s.28 „morální a estetické důsledky krutosti“ atd. apod.

Závěrem: téma je ve své obecnosti náročné a obtížně uchopitelné. Práce strukturována přehledně, jeví nicméně určité formální nedostatky stylistické a gramatické. Je třeba ocenit zvládnutí dosti bohaté sekundární literatury, jakkoli postrádám spíše francouzské prameny. Doporučuji hodnocení klasifikačním stupněm velmi dobře.

V Praze 6.6.2018

Doc. PhDr. Aleš Pohorský, CSc., oponent